

GIOTTO

ensemble

Pauline Oostenrijk *hobo*
Marin Mars *viool*
Susanne van Els *altviool*
Jan Insinger *cello*
David Kuyken *piano*

24 november 1996 zondagavond 20.15 uur

Kunst aan de Dijk

in het Oude Kerkje van Kortenhoef
aan de Kortenhoefsedijk

PROGRAMMA

Wolfgang Amadeus Mozart
1756-1791

Hobokwartet in F gr.t. KV 370

- * Allegro
- * Adagio
- * Rondeau. Allegro

Witold Lutoslavsky
1913-1994

Epitaph voor hobo en piano

Bohuslav Martinu
1890-1959

Kwartet voor piano, hobo, viool & cello

- * Moderato poco Allegro
- * Adagio-Andante
- * Poco Allegro

PAUZE

Johannes Brahms
1833-1897

Pianokwartet in c kl.t. opus 60

- * Allegro ma non troppo
- * Scherzo. Allegro
- * Andante
- * Finale. Allegro

Entree f20,- Donateurs f15,- Aanvang 20.15 uur, zaal open 19.45 uur.
Kaartverkoop aan de zaal of zaterdag 23 november (bij voorkeur tussen 10.00 en 12.00 uur) telefoon 035-656.49.68.

U wordt doneur door een bedrag van minimaal f40,- over te maken op gironummer 55.18.442.
U ontvangt daarvoor maandelijks informatie en reductie op de toegangsprijs voor max. 2 personen.

J.B. Gabrielli, Florence 1757, uit de collectie Max Rodriguez, ter beschikking gesteld door het Nationaal Instrumenten Fonds.

Altvioliste **Susanne van Els** studeerde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag bij Ferdinand Erblich. Zij behaalde haar diploma met onderscheiding en ontving nog een extra prijs van het conservatorium. Zij maakte deel uit van het Strijktrio Holland. Met dit ensemble behaalde ze eerste prijzen op het Erasmus Concours in Rotterdam en het Charles Hennen Concours in Maastricht en in 1991 een tweede prijs op het Internationale Kamermuziek Concours in Melbourne, Australië. Naast het Giotto Ensemble is Susanne van Els vast verbonden aan het Schönberg Ensemble en aan de kamermuziekgroep Wendingen.

Jan Insinger studeerde cello bij Hans van Weydon Claterbos en Lenian Benjamins. Op het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam studeerde hij vervolgens bij Elias Arizcuren en hij sloot zijn studie af bij Dmitri Ferschtman. Hij maakte deel uit van het Europees Jeugdorkest en van het Europees Kamerorkest. Diverse malen trad hij op als solist bij verschillende ensembles in Nederland. Momenteel is Jan Insinger verbonden aan Nieuw Sinfonietta Amsterdam en het Nederlands Balletorkest. Hij speelt ook regelmatig viola da gamba.

Pianist **David Kuijken** kreeg zijn opleiding bij Karel Hilsum, Ton Hartsuiker en Peter Feuchtwanger in Londen. Hij maakte zijn debuut in 1984 in de Grote Zaal van het Concertgebouw in Amsterdam en in de Queen Elisabeth Hall in Londen. Sindsdien speelde hij met verschillende orkesten in binnen- en buitenland onder dirigenten als Comissiona, Montgomery, Haenchen, Lazarjev, Ros Marb, Jøe en Spanjaard. In 1986 was hij prijswinnaar op het Tromp Concours in Eindhoven en in 1990 behaalde hij prijzen op het Internationale Piano Concours te Santander, Spanje. David Kuijken is regelmatig te horen op de Nederlandse radio. Bovendien maakte hij opnamen voor de BBC in Londen en was hij te horen en te zien op de Spaanse radio en televisie. Sinds 1994 is hij aangesteld als hoofdvakdocent piano aan het Utrechts Conservatorium.

Programma toelichting

Na 15 strijkkwartetten gecomponeerd te hebben, besloot **Wolfgang Amadeus Mozart** dit genre voor langere tijd met rust te laten. Tijdens deze 'pauze', die duurde van 1773 tot 1783, schreef hij de vier fluitkwartetten en het hobokwartet in F KV 370, dat hij in 1781 in München schreef tijdens de voorbereidingen voor Idomeneo. Hij componeerde het speciaal voor Friedrich Ramm, een voortreffelijk hoboïst van het Münchens hoforkest.

Het hobokwartet is een verfijnd werk met een sterk concertant karakter. De melodische vondsten liggen prima in het gehoor en komen duidelijk voort uit de aard van het solo-instrument, de hobo. In het korte adagio heeft de hoboïst een cadens en in de opgewekte finale kan hij al zijn virtuositeit uit de kast halen; gedurende 13 maten gaat hij van een 6/8-maat over naar een vierkwartsmaat, terwijl de drie strijkers het basisritme handhaven.

Witold Lutoslawski was een opmerkelijke figuur in het Poolse muziekleven van de twintigste eeuw. Hij was actief als pianist en dirigent, vooral van zijn eigen werk, en gaf vele compositiecursussen in Amerika, Zweden en Duitsland. Zijn muzikale loopbaan is bezaaid met eredoctoraten, prijzen en (ere)lidmaatschappen van belangrijke universiteiten, conservatoria en andere muzikale instellingen over de hele wereld. Zijn oeuvre is klein, maar zeer gevarieerd. Aanvankelijk gebruikte hij veel folkloristische elementen, mede onder invloed van het communistische regime, dat hem ertoe dwong zijn nieuwsgierigheid naar nieuwe muzikale ontwikkelingen te beteugelen.

Toen het culturele klimaat in 1956 ontthouwde, greep hij dan ook direct de gelegenheid aan om voorheen verboden technieken te onderzoeken, en dat deed hij op een geheel ongedwongen en individuele manier. Zijn Funeral Music, dat hij schreef ter nagedachtenis aan Bela Bartok, geeft het duidelijkste voorbeeld van zijn systeem; het is verwant aan 12-toonsmuziek, maar een bepaald akkoord krijgt steeds de nadruk (in tegenstelling tot de principes van serialisme en 12-toonsmuziek, systemen waarin iedere noot even belangrijk is), zodat het meer naar tonaliteit klinkt. Ondanks dat hij de nieuwe muzikale stromingen volgde, klinkt zijn muziek milder dan bijvoorbeeld die van Webern of Cage, waardoor hij experimentele ideeën toegankelijk maakte

voor een groter publiek. Epitaph voor hobo en piano stamt uit 1979.

Ondanks zijn lange verblijf in het buitenland bleef **Bohuslav Martinu** Tsjech in hart en nieren. In 1923 vestigde hij zich in Parijs, waar hij in aanraking kwam met een groot aantal nieuwe stijlen, zoals de jazz, de ragtime, het surrealisme en het neoclassicisme. Hier ontwikkelde hij een eigen individuele stijl. In de jaren 30 vond hij zijn Tsjechische 'roots' weer terug; vanaf die tijd begon zijn muziek steeds meer zijn gevoel voor Tsjechische folklore te weerspiegelen. De oorlog maakte echter een einde aan zijn Parijse verblijf: op 10 juni 1940 werd Martinu gedwongen te vluchten voor de nazi's, waarbij hij zijn manuscripten en bezittingen moest achterlaten. Hij reisde eerst naar Limoges en later naar Aix-en-Provence, en gedurende de volgende negen maanden zwierf hij rond en sliep hij op meer dan een dozijn perrons. Uiteindelijk kreeg hij zijn overtocht naar Amerika voor elkaar en op 31 maart 1941 kwamen hij en zijn vrouw aan in New York. Ondanks een moeilijk begin - Martinu sprak geen Engels en hij bezat geen blijk van zijn talenten op een handjevol bladmuziek na - slaagde hij er al gauw in bekendheid te krijgen als componist. Ook hier bleef zijn Tsjechische achtergrond belangrijk; Amerikaanse invloeden kregen weinig vat op hem. Hoewel Martinu zijn ballingschap deelde met Hindemith en Bartok, kan hij misschien het best vergeleken worden met Prokofjev; beide componisten hadden een nationalistische achtergrond, beiden hadden een broertje dood aan academische vorming, beiden sloten zich aan bij de neo-classicistische beweging in Parijs en beiden vonden hun nationalisme terug in de jaren voor de Tweede Wereldoorlog. Martinu schreef het Kwartet voor hobo, viool, cello en piano in een recordtijd, namelijk tussen 19 september en 21 oktober 1947, na zijn terugkeer uit Keen Valley. Het is een iets meer dan tien minuten durende miniatuurcompositie, waarmee de componist geen nieuwe weg inslaat; vorm en inhoud houden zich eerder aan de traditie. Het werk heeft een gracieuze, gestileerde charme.

De drie pianokwartetten opus 25, 26 en 60 van **Johannes Brahms** stammen uit dezelfde periode, rond 1856, maar opus 60 kreeg pas in 1874, na een grondige bewerking, zijn definitieve vorm. Het is de overtreffende trap van de

Biografie Giotto ensemble

In 1988 kwamen zij voor het eerst bijeen, enkele maanden later debuteerden ze in het Amsterdamse Concertgebouw; de Volkskrant noemde hen een meesterlijke combinatie. Het Giotto Ensemble, genoemd naar een ruimtevaartuigje dat sinds 1985 het universum doorkruist, bestaat uit vijf jonge musici die ieder voor zich al behoorlijk naam gemaakt hebben.

De samenstelling van het ensemble biedt mogelijkheden voor zeer gevarieerde programma's in wisselende, vaak niet-alledaagse, bezettingen. Het repertoire bestaat uit klassiek, romantisch en twintigste eeuwse werk. Het Giotto Ensemble maakte voor de KAM CD serie van het Nederlands Impresariaat een CD met werken van Mozart en Schumann.

Pauline Oostenrijk sloot haar studie hobo af aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam bij Koen van Slogteren. Tevens volgde zij lessen bij Jan Spronk en Thomas Indermühle. Zij won de eerste prijs op het Trompconcours, de Sweelinck Prijs en de Zilveren Vriendenkrans van het Concertgebouw. In 1991 won zij in Baltimore in de Verenigde Staten de eerste prijs op het Fernand Gillet Hoboconcours.

Pauline Oostenrijk is momenteel eerste hoboïste van het Residentie Orkest en doceert aan het Hilversums Conservatorium. In 1993 werd haar de Philip Morris Finest Selection toegekend, een prijs die het haar mogelijk maakte een CD met werken van Benjamin Britten op te nemen, waaraan de overige leden van het Giotto Ensemble ook meewerkten. Tevens maakte zij een CD met romantische hoboconcerten.

Marin Mars studeerde viool aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam bij Jan Henrichs en Mark Lubotsky. Zij sloot haar studie af met de hoogste onderscheiding. Op het Oskar Back Concours in 1985 won zij de Elisabeth Back Prijs en de BUMA-fonds Prijs voor de beste uitvoering van de Nederlandse compositie. Zij vervolgde haar studie bij Mark Lubotsky aan de Musikhochschule in Hamburg. In 1988 werd haar het Masfield Stipendium toegekend na een recital in de Hamburgse Musikhalle. Marin Mars maakte succesvolle tournees naar de Nederlandse Antillen, Griekenland, Oostenrijk, Italië en Brazilië. Marin Mars bespeelt een

voor een groter publiek. Epitaph voor hobo en piano stamt uit 1979.

Ondanks zijn lange verblijf in het buitenland bleef **Bohuslav Martinu** Tsjech in hart en nieren.

In 1923 vestigde hij zich in Parijs, waar hij in aanraking kwam met een groot aantal nieuwe stijlen, zoals de jazz, de ragtime, het surrealisme en het neoclassicisme. Hier ontwikkelde hij een eigen individuele stijl. In de jaren 30 vond hij zijn Tsjechische 'roots' weer terug; vanaf die tijd begon zijn muziek steeds meer zijn gevoel voor Tsjechische folklore te weerspiegelen. De oorlog maakte echter een einde aan zijn Parijse verblijf: op 10 juni 1940 werd Martinu gedwongen te vluchten voor de nazi's, waarbij hij zijn manuscripten en bezittingen moest achterlaten. Hij reisde eerst naar Limoges en later naar Aix-en-Provence, en gedurende de volgende negen maanden zwierf hij rond en sliep hij op meer dan een dozijn perrons. Uiteindelijk kreeg hij zijn overtocht naar Amerika voor elkaar en op 31 maart 1941 kwamen hij en zijn vrouw aan in New York. Ondanks een moeilijk begin - Martinu sprak geen Engels en hij bezat geen blijk van zijn talenten op een handjevol bladmuziek na - slaagde hij er al gauw in bekendheid te krijgen als componist.

Ook hier bleef zijn Tsjechische achtergrond belangrijk; Amerikaanse invloeden kregen weinig vat op hem. Hoewel Martinu zijn ballingschap deelde met Hindemith en Bartok, kan hij misschien het best vergeleken worden met Prokofjev; beide componisten hadden een nationalistische achtergrond, beiden hadden een broertje dood aan academische vorming, beiden sloten zich aan bij de neo-classicistische beweging in Parijs en beiden vonden hun nationalisme terug in de jaren voor de Tweede Wereldoorlog.

Martinu schreef het Kwartet voor hobo, viool, cello en piano in een recordtijd, namelijk tussen 19 september en 21 oktober 1947, na zijn terugkeer uit Keen Valley. Het is een iets meer dan tien minuten durende miniatuur-compositie, waarmee de componist geen nieuwe weg inslaat; vorm en inhoud houden zich eerder aan de traditie. Het werk heeft een gracieuze, gestileerde charme.

De drie pianokwartetten opus 25, 26 en 60 van **Johannes Brahms** stammen uit dezelfde periode, rond 1856, maar opus 60 kreeg pas in 1874, na een grondige bewerking, zijn definitieve vorm. Het is de overtreffende trap van de

drie kwartetten, groots en tragisch, en het moeilijkste en meest weerbarstige van de drie. Uit Brahms' conversatie valt op te maken dat dit werk sterk autobiografisch is. "Stelt u zich een mens voor die zich zoeven nog wilde doodschieten, omdat hem niets anders meer overblijft!", zo karakteriseerde hij ooit de stemming, waaraan het eerste deel van het werk ontsproot, en waarschijnlijk was het zijn onbeantwoord gebleven liefde voor Clara Schumann die hem deze neerslachtige bui bezorgde. Het werk hoort tot de intellectueel meest pretentieuze kamermuziek die hij ooit geschreven heeft.

In dit kwartet hebben andante en scherzo stuivertje gewisseld. De meest verrassende nieuwigheid in het werk is de zetting van het tweede thema van het eerste deel in de vorm van een melodie van 8 maten die eindigt op een halfslot en gevolgd wordt door vijf variaties. In de recapitulatie begint Brahms met twee nieuwe variaties, die een uitbreiding zijn van de oude. De originele derde en vierde variatie worden uitgewerkt in de coda. Het korte en krachtige scherzo dat hierop volgt is het best op te vatten als een reactie op een coda bij het abrupte tragische einde van het eerste deel. Het langzame deel begint met een van Brahms' grootste en meest originele melodieën. De recapitulatie van het ontspannen, bedaarde tweede thema heeft de vorm van een coda-achtige samenvatting. In de finale zitten er enkele duidelijke maar oppervlakkige gelijkenissen met trekken uit het eerste deel en de finale van Mendelssohns trio in c, hetgeen Brahms de veelgeciteerde opmerking ontlokte over "stomkoppen" die de gewoonte hebben zoiets op te merken...

Natalie Koch

